

Iðjubjálfun í nærumhverfi barna og fjölskyldna þeirra

■ Kristjana Milla Snorradóttir, iðjubjálfi í Meðferðarteymi barna

Tilgangur greinarinnar er að kynna starf Meðferðarteymis barna fyrir samstarfsaðilum heilsugæslunnar, stjórnendum heilbrigðisþjónustu og heilbrigðisstarfsfólki. Einnig er tilgangurinn að kynna nýlegan starfsvettvang iðjubjálfa og það fjölbreytta starf sem iðjubjálfi tekst á við í teymi sem þessu. Meðferðarteymi barna er starfrækt í anda frumþjónustu sem hluti af Heilsugæslustöðinni í Grafarvogi og er sérstök áhersla lögð á fyrirbyggjandi vinnu. Teymið vinnur með börnum, og fjölskyldum þeirra, sem glíma við geðræna- og sálfélagslega erfiðleika. Auk þess veitir teymið þunguðum konum og nýbökudum mæðrum, sem þurfa á meðferðarstuðningi að halda, þjónustu. Í teyminu starfar sálfræðingur, félagsráðgjafi og iðjubjálfi auk heimilislæknis viðkomandi skjólstæðings. Einnig koma hjúkrunarfræðingur og ljósmóðir að ef við á. Meðferðarteymið veitir börnum og fjölskyldum þeirra ráðgjöf, meðferð og eftirfylgd í nánú samstarfi við aðra aðila. Unnið er með einstaklings-, fjölskyldu- og hópmeðferð og ýmist á Heilsugæslustöðinni eða í nærumhverfi barnsins svo sem í leikskóla, skóla eða á heimili.

Stigvaxandi aðsókn

Meðferðarteymi barna við Heilsugæsluna í Grafarvogi var formlega ýtt úr vör í janúar árið 2005. Stofnun teymisins hafði þá átt sér nokkurn aðdraganda og margar ástæður lágu þar

að baki. Meðal annars skortur á úrræðum fyrir börn með geðrænan vanda. Einnig þrýstingur frá fagfélögum sálfræðinga, félagsráðgjafa og iðjubjálfa um samning við Tryggingastofnun ríkisins (TR) um greiðslu fyrir þjónustu þessara faghópa. Ákvörðun var tekin af TR í samvinnu við Heilbrigðis- og tryggingamálaráðuneytið og fagfélög ofangreindra stétta að setja fjármagn í stofnun meðferðarteymis fyrir börn með geðræna- og sálfélagslega erfiðleika. Leitað var til Heilsugæslu Höfuðborgarsvæðisins sem ákvað að fara þess á leit við Heilsugæslustöðina í Grafarvogi að koma verkefninu í framkvæmd og skipuleggja það. Heilsugæslustöðin í Grafarvogi varð m.a. fyrir valinu þar sem Grafarvogur er fjölmennasta barnahverfi landsins. Auk þess hlýtur, að mínu mati, víðsýni og faglegar áherslur stjórnenda stöðvarinnar að hafa skipt máli. Teyminu var valinn staður undir lækningasviði Heilsugæslunnar og er yfirlæknir næsti yfirmaður. Þetta frumkvöðlastarf er á sínu fjórða starfsári og er nú þegar mikilvægur hluti af þjónustu Heilsugæslustöðvarinnar. Fjöldi tilvísana til teymisins hefur jafnt og þétt farið stígandi með hverju starfsári. Árið 2005 voru 112 mál í vinnslu hjá teyminu og árið 2006 voru þau orðin 164. Teymið er nú farið að nálgast þann hámarksfjölda sem það getur sinnt miðað við stöðugildi en á síðasta starfsári, árið 2007, voru 234 mál í vinnslu hjá Meðferðarteyminu.

Það hefur sýnt sig að starfsemi teymisins samræmist stefnu stjórnvalda. Í fréttatilkynningu frá Heilbrigðis- og tryggingamálaráðuneytinu 14. janúar 2005 kemur fram að skortur sé á meðferðarúrræðum fyrir börn og fjölskyldur þeirra með geð- og sálfélagsleg vandkvæði. Árið 2006 kynnti heilbrigðis- og tryggingamálaráðuneytið aðgerðir til að bæta þjónustu við börn og ungmenni með geðraskanir. Liður í þeim aðgerðum var að efla grunnþjónustu heilsugæslunnar við börn með hegðunar- og geðraskanir og lögð var áhersla á að efla forvarnir á frumstigi. Í aðgerðar-

áætluninni kom fram að stofna skyldi teymi fagfólks á heilsugæslustöðvunum með það að markmiði að tryggja hverju barni þjónustu við hæfi og stuðla að öflugri samvinnu allra sem veita þjónustu á þessu sviði. Jafnframt var markmiðið að leggja upp með áherslu á fræðslu og forvarnir til foreldra ungra barna.

Börnum með geðræna- og sálfélagslega erfiðleika mætt

Meðferðarteymi barna vinnur með börnum sem glíma við geðræna- og sálfélagslega erfiðleika og fjölskyldum þeirra. Lykilatriði í uppsetningu teymisins er meðferð og til teymisins leita fjölskyldur barna sem eiga við vanlíðan að stríða, hafa átt í erfiðleikum með að aðlagast og/eða hafa lent í áföllum. Einnig leita til teymisins fjölskyldur barna sem glíma við vægari geðræna kvilla tengdum kvíða, depurð eða tilfinningastjórn. Auk þess veitir teymið þunguðum konum og nýbökudum mæðrum, sem þurfa á meðferðarstuðningi að halda, þjónustu.

Teymið er starfrækt í anda frumþjónustu sem hluti af heilsugæslustöðinni og er sérstök áhersla lögð á fyrirbyggjandi vinnu. Það er að segja snemmtæka íhlutun þar sem reynt er að nálgast börnin og fjölskyldur þeirra sem fyrst. Með þessu móti er hægt að vinna með þeim í nærumhverfi og draga úr þörf þeirra fyrir enn sérhæfðari þjónustu. Í teyminu eru iðjubjálfi, félagsráðgjafi og sálfræðingur, auk heimilislæknis viðkomandi og í sumum tilfellum hjúkrunarfræðingur eða ljósmóðir. Þrátt fyrir ólíkar nálganir fagaðila er unnið með fjölskyldumiðaða meðferð að leiðarljósi, þar sem tengslamyndun og samskipti innan fjölskyldu spilar stórt hlutverk. Byggt er á samfelli þjónustu stöðvarinnar við skjólstæðingana. Meðferðarteymið veitir börnum og fjölskyldum þeirra ráðgjöf, meðferð og eftirfylgd í nánú samstarfi við aðra aðila. Helstu samstarfsaðilar eru Þjónustumiðstöðin Miðgarður, grunn- og leikskólar í Grafarvogi og Barna- og

unglingageðdeild Landsþítalans (BUGL). Unnið er með einstaklings-, fjölskyldu- og hópmeðferð ýmist á Heilsugæslustöðinni eða í nærumhverfi barnsins svo sem í leikskóla, skóla eða á heimili. Meðal verkefna teymisins er stuðningur við foreldra í uppeldishlutverkinu, aðstoð við börn að vinna úr áföllum t.d. erfiðum skilnaði eða óvæntu dauðsfalli. Aðstoð við börn við að styrkja sjálfsmýnd og efla þátttöku í leik og starfi. Miðað er við að veitt sé skammtímameðferð og í um 80% tilvika er um 20 skipti eða færri að ræða í þjónustu við hvern skjólstæðing. En í skráningu okkar er öll vinna með skjólstæðingum talin og með einu skipti getur verið um að ræða viðtal, fund, vitjun, símtal eða aðra úrvinnslu.

Þjónusta teymisins er ætluð íbúum á svæði Heilsugæslunnar í Grafarvogi (Grafarvog- og Bryggjuhverfi). Þjónustan er skjólstæðingsmiðuð og fer ávallt fram í samvinnu við fjölskylduna. Til að nálgast þjónustuna er fjölskyldan í sambandi við sinn heimilislækni sem sendir erindi áfram í teymið. Við, í teyminu, teljum þessa boðleik skila sér í auknum gæðum og árangri þjónustunnar þar sem fjölskyldan ber sig eftir henni á sínum forsendum. Einnig er mikilvægt að heimilislæknir er þátttakandi í meðferðarferlinu og áfram í samstarfi við fjölskylduna og teymið á meðan íhlutun stendur. Þannig er línan lögð fyrir nálgun okkar sem er út frá heilbrigðissjónarmiði.

Styrkurinn felst í fjölbærni

Iðjuþjálfun er vaxandi stétt á Íslandi. Iðjuþjálfafélag Íslands var stofnað árið 1976 af 10 iðjuþjálfum (Iðjuþjálfafélag Íslands, 2006) og í dag eru 194 skráðir í félagið (Þjónustuskrifstofa SIGL tölvupóstur, 21. júlí 2008). Hér á landi á iðjuþjálfun sér lengsta sögu innan geðheilbrigðiskerfisins, en fyrsti iðjuþjálfinn á Íslandi tók til starfa á Kleppsspítala árið 1945 (Iðjuþjálfafélag Íslands, 2006). Árið 1998 hófst iðjuþjálfun á sviði geðheilbrigðis með börnum á BUGL. Í dag starfa þar fjórir iðjuþjálfar (Ósk Sigurðardóttir, munnleg heimild, 20. júlí 2008). Börn með sálfélagslega erfiðleika njóta einnig þjónustu iðjuþjálfra á heilsugæslustöðvum og í völdum leik- og grunnskólum.

Ég kom inn í teymið í september 2007 þegar ég tók við stöðu iðjuþjálfra af Erlu Björk Sveinbjörnsdóttur. Ég

starfaði áður á BUGL og hafði því ákveðnar hugmyndir um hvað ég væri að fara út í. Mikil umræða hefur verið í samfélaginu um langa biðlista á BUGL. Einnig hefur verið rætt um hvort ekki sé hægt að aðstoða börnin og fjölskyldur þeirra fyrr og hvort öll börnin á BUGL þurfi á sérhæfðri þriðja stigs þjónustu geðdeildar að halda. Getur verið að sinna megri vægari tilfellum annars staðar og draga þannig úr vanda fjölskyldna með því að veita stuðning og íhlutun á fyrri stigum? Eitt af markmiðum Meðferðarteymis barna er að efla meðferðarþjónustu heilsugæslunnar á geð- og sálfélagslegu sviði fyrir börn og fjölskyldur þeirra. Lögð er áhersla á að vinna fyrirbyggjandi, í þeim skilningi að veita þjónustu sem fyrst, þannig að síður skapist þörf fyrir enn sérhæfðari þjónustu.

Hvað iðjuþjálfari gerir í teymi sem þessu er algeng spurning. Virðist sem fólk tengi iðjuþjálfun aðallega við meðferð einstaklinga með líkamlegar skerðingar eða fullorðna með geðræna erfiðleika. Íhlutun iðjuþjálfra sem og annarra fagaðila í Meðferðarteyminu mótast að miklu leyti af áhuga, styrkleika og sérhæfingu hvers og eins. Sum málin vinnum við í náninni samvinnu en í öðrum vitum við hvert af öðru sem traustum bakhjarli og stuðningsaðila. Helsti styrkleiki þjónustunnar felst í samvinnu ólíkra fagaðila. Það skilar sér í betri þjónustu. Þverfagleg teymisvinna gefur möguleika á að rýna í aðstæður skjólstæðinganna frá mismunandi sjónarhornum og þannig koma betur til móts við ólíkar þarfir og óskir. Auk þess víkkar hún sjónvildarhring hvers fagaðila fyrir sig, veitir öryggi og getur gert félagslegt vinnuumhverfi áhuga-verðara og meira hvetjandi.

Öll trixinn í bókinni

Hlutverk iðjuþjálfra í teyminu er fjölbreytt og mótast af aðstæðum og væntingum hverrar fjölskyldu. Starf iðjuþjálfra felst í ráðgjöf, kennslu, fræðslu, stuðningi, einstaklings-, fjölskyldu- eða hópmeðferð. Íhlutunin fer fram í því umhverfi sem á best við hverju sinni. Hér á eftir fylgja nokkur dæmi um þau verkefni sem ég tekst á við með skjólstæðingum mínum. Ráðgjöf og kennsla getur beinst að foreldrum, skólum eða öðrum í nærumhverfi barnsins. Markmiðið gæti verið að efla foreldrarfærni, stuðla að jákvæðari samskiptum eða

varðað aðlögun á færni eða umhverfi. Sem dæmi er teymið ásamt hjúkrunarfræðingum heilsugæslustöðvarinnar með námskeið um foreldrafærni undir yfirskriftinni „Uppeldi sem virkar – Færni til framtíðar“.

Einnig er unnið að því í samvinnu við foreldra að samhæfa þjónustu ólíkra kerfa með hag barnsins að leiðarljósi. Sem dæmi mætti nefna barn sem hefur fengið þjónustu frá Greiningar- og ráðgjafarstöð Ríkisins, talmeinafræðing, BUGL og Miðgarði. Í eyrum margra foreldra eru skýrslur og fagmál illskiljanlegt og óska þau þess vegna eftir aðstoð við að túlka, samhæfa og fylgja eftir þeirri þjónustu sem mælt hefur verið með.

Áföll, skilnaður foreldra, sjúkdómar foreldra eða systkina, einelti eða slök félagsfærni getur haft áhrif á líðan og þátttöku barna í daglegu lífi. Ójafnvægi í nánasta umhverfi getur haft mikil áhrif á bæði tólmstundaidkun og námsgetu. Íhlutun sem miðar að því að aðstoða börnin við að átta sig á og vinna úr tilfinningaflækjum getur aukið öryggi þeirra. Með því að hlusta á börnin, aðstoða þau við að orða tilfinningar sínar, samþykkja þær og kenna þeim leiðir til að takast á við þær eykst tilfinninga- og félagsfærni þeirra. Með þessu móti er hægt að styrkja sjálfsmýnd barnanna, það höfum við margoft séð á þeim stutta tíma sem teymið hefur starfað.

Af eigin reynslu að dæma veitir það börnum mikið öryggi ef foreldrar þeirra eru leiðandi í öllum samskiptum. Með því að vera fyrri til í samskiptum og hegðun í stað þess að bregðast við hegðun barnsins geta foreldrar veitt börnum sínum það öryggi sem þau þurfa. Dæmi um þetta gæti verið að eftir vinnu og skóla taka heimilisstörfin við hjá flestum fjölskyldum. Á meðan barnið fer inn í herbergi og leikur sér gefst foreldrum tækifæri til að sinna matseld og öðru. Þrjátíu mínútum síðar kemur barnið fram, hangir í foreldrinu og fylgir því eftir hvert fótmál. Foreldrið þarf nú að bregðast við hegðun barnsins og veita því þá athygli og öryggi sem það kallar eftir. Þessa leitandi hegðun barnsins er hægt að koma í veg fyrir með því að vera leiðandi í samskiptum. Í þessu tilviki myndi foreldri láta barnið vita af sér með reglulegu millibili í stað þess að láta það óáreitt í 30 mínútur. Þetta getur falist í stuttu samtali, augna-

tilliti eða klapp á kollinn. Með þessu atferli er foreldri ekki að trufla barnið í leik heldur að vera leiðandi í samskiptum og hegðun. Þótt aðferðin hljómi einföld eru engar aðstæður né einstaklingar eins. Þess vegna er það hlutverk teymisins að vinna með fjölskyldunni að því að aðlaga aðstæður og umhverfi út frá þörfum og fjölbreytileika hverrar fjölskyldu.

Viðfangsefni fjölskyldumeðferðar felst oft í að efla lífsgæði fjölskyldunnar með því að styrkja jákvæð samskipti hvort sem er á milli systkina eða forráðamanna og barns. Einlæg og árangursrík samskipti bæta líðan einstaklinga innan fjölskyldunnar og hafa áhrif á heilbrigði þeirra í víðum skilningi.

Við álag og streitu verður oft til neikvætt mynstur sem fólki getur reynt erfitt að vinna ofan af. Starf iðjuþjálfar í teyminu felst í því að aðstoða fólk við að opna augun fyrir styrkleikum sínum fremur en veikleikum. Sjá tækifærin í umhverfinu og breyta eða hagræða skipulagi daglegs lífs, þannig að komið sé til móts við þarfir allra í fjölskyldunni til að minnka álag og streitu. Til dæmis með því að skipuleggja gæðastundir með það að markmiði að efla lífsgleði og minnka árekstra.

Í heimavítjunum sest ég oft niður með fjölskyldunni og í sameiningu finnum við hagnýtar leiðir til að örva þroska og vellíðan barns. Verkefnið getur einnig falið í að aðlaga aðstæður eða umhverfi svo betur takist til við t.d. matartíma, baðferðir eða aðskilnað foreldra og barns á leikskóla á morgnanna. Fjölskyldan setur sér markmið sem eru svo í stöðugri endurskoðun. Mitt hlutverk sem iðjuþjálfar er að styðja fólk í því að prófa sig áfram og fylgja þessum markmiðum eftir. Það má því segja að þarna sé notuð svokölluð „hands-on“ aðferð þar sem praktískum hugmyndum og aðferðum er hrundið í framkvæmd. Ein fjölskylda er mér ofarlega í huga. Vann ég þar með samrýmdum, kraftmiklum og hláturmildum systurum auk foreldrum þeirra og skóla. Systurum lenti gjarnan saman og endaði leikurinn oft með gráti eða hurðaskellum. Þá var oftast en ekki búíð að draga foreldranna inni í hamaganginn og andrúmsloftið á heimilinu þrúgað. Ég hitti fjölskylduna einu sinni í viku eftir skóla í sjö vikur og var eldhúsborðið vinnustöð okkar. Foreldrar stúlknanna höfðu verið dugleg við að tileinka sér nýjar aðferðir og

höfðu prófað ýmsar leiðir á heimilinu svo sem umbunarkerfi og leikhlé. Það var afar lærdómsríkt fyrir mig að fá að fylgjast með þeim þekkingabrunni sem foreldrarnir höfðu tileinkað sér. Við skilgreindum í sameiningu hvað það var sem ýtti undir óánægjuna, hvaða áhrif það hafði á fjölskyldumeðlimi og hver viðbrögð hvers og eins voru við aðstæðunum. Stelpurnar, sem og foreldrarnir, voru sammála um að samveran væri mikilvæg og að þetta væri eitthvað sem þær vildu breyta í sínu fari. Við settum upp umbunarkerfi sem hengt var á ísskápinn þar sem það var aðgengilegt öllum. Byrjað var á því að taka lítil skref og unnum við svo að því að bæta og stækka skrefin eftir því sem stelpurnar áttuðu sig betur og betur á tilgangi og gagnsemi vinnunnar. Til að innleiða umbunarkerfið var byrjað á því að taka einfalt verkefni fyrir sem sýndi stelpunum fram á að þær gætu náð árangri. Í sameiningu ýttum við undir áhuga þeirra með hvatningu og í lokin var metnaðurinn svo mikill að þær báðu um að fá að bæta fleiri atriðum inn í umbunarkerfið. Stelpunum reyndist erfitt að vinna sig út úr aðstæðum þegar þær voru orðnar pirraðar. Við unnum félagsfærni-verkefni þar sem við teiknuðum upp leiðir sem hægt væri að grípa til þegar deilur komu upp. Stelpurnar höfðu góða kímnigáfu og snérist nýjar leiðir þeirra að því að draga sig í hlé eða vekja kátínu og hlátur. Ein hugmynd þeirra, sem virkaði vel í framkvæmd, var að setja gulann „Post-it“ miða á ennið á sér og snúa þannig aðstæðum upp í grín.

Andleg vanlíðan á eða eftir meðgöngu

Þjónusta sem Heilsugæslustöðin í Grafarvogi veitir ungum mæðrum sem og konum sem glíma við andlega vanlíðan á eða eftir meðgöngu hefur vakið sérstakan áhuga minn. Vanlíðan mæðra eftir barnsburð er notað sem samnefni yfir einkenni svo sem streitu í foreldrahlutverki, þreytu, kvíða og þunglyndiseinkenni. Hugtakið fæðingarpunglyndi (post partum depression) hefur verið notað til að lýsa þunglyndi móður sem byrjar eftir fæðingu barns. Reynsla okkar er þó sú að skynsamlegra sé að tala um andlega vanlíðan á og eftir meðgöngu heldur en einvörðungu þunglyndi. Depurð og mikil streita í foreldrahlutverki getur verið skaðleg

heilsu móður og barns. Hún getur haft áhrif á tengslamyndun þeirra þar sem börnin eru m.a. í aukinni hættu á að fá ekki þá örvun sem þau þurfa. Einnig getur vanlíðanin haft áhrif á tilfinningalegan og vitrænan þroska barnsins sem og samskipti móður við maka og aðra fjölskyldumeðlimi (Eygló Inga-dóttir, 2007). Talið er að um 8 – 14% kvenna upplifi þunglyndi á meðgöngu og um 13% eftir fæðingu barns (Rannsóknarmiðstöð Íslands, 2007). Á Heilsugæslustöðinni í Grafarvogi er Edinborgar þunglyndiskvarðinn (EPDS, Edinburgh Postnatal Depression Scale) m.a. notaður til að meta hvernig nýbökðuð mæðrum líður. Þetta er gert níu vikum eftir fæðingu og fyrr ef metið er að konunni líði illa andlega. Á stöðinni eru til staðar vinnureglur um þjónustu, endurmat og eftirfylgni þeirra kvenna sem upplifa vanlíðan eftir fæðingu.

Starf iðjuþjálfar í teyminu er að vinna með konum og fjölskyldum þeirra að því að aðlagast nýju hlutverki og takast á við þann vanda og tilfinningar sem koma upp hverju sinni. Vanlíðanin felst oft í óöruggi, kvíða, ótta, skömm, sektarkennd, depurð, áhugaleysi, þreytu og lítilli trú á eigin hæfni. Röskun getur orðið á færni til að sinna daglegum þörfum barnsins, sjálfrar síns sem og annarra fjölskyldumeðlima.

Inn á borð teymisins hafa komið þó nokkur tilvik þar sem unnið er með fjölskyldu þar sem foreldri glímur við andlega vanlíðan, þunglyndi eða kvíða. Þessir kvillar, sem og aðrir sjúkdómar, geta haft áhrif á samskipti og hegðun gagnvart öðrum í nánasta umhverfi þess sem veikist. Samskiptamynstur brenglast og eru áhrifin það mikil að stundum er talað um fjölskyldusjúkdóm. Meðferðin felst í því að gefa fjölskyldumeðlimum leyfi og hvatningu til að tjá sig um ástandið, líðan sína og upplifun. Með opnum og heiðarlegum samskiptum innan fjölskyldunnar höfum við fengið að taka þátt í umfangsmiklum jákvæðum breytingum á líðan og hegðun fjölskyldu.

Mér er minnisstætt ungt par sem hafði eignast sitt fyrsta barn. Aðeins nokkrum dögum eftir fæðingu komu ljósmóðir og lækni auga á þá miklu vanlíðan sem móðirin glímdi við. Fjölskyldan var tilbúin til samstarfs og í náninni samvinnu veitti teymið þeim meðferð og eftirfylgd. Móðirin hitti

heimilislækninn reglulega í viðtalsmeðferð á Heilsugæslustöðinni og í sitthvoru lagi fór um við ljósmóðirin í tíðar heimavitjanir. Í heimavitjunum var móðurinni veitt hvatning og stuðningur til að mynda tengsl við barn sitt. Unnið var að því að opna umræðu á heimilinu um líðanina og áhrif hennar á samskipti foreldranna. Móðirin fann fyrir miklu óryggi við að fara út með barnið og óttaðist að hún gæti ekki veitt barninu öryggi og huggun færi það að gráta. Móðirin einangraðist félagslega, fann fyrir skömm og forðaðist að taka á móti fólki í heimsókn. Skref fyrir skref unnum við að því að takast á við ótta hennar og fór um saman í göngutúra um hverfið. Mikilvægt var fyrir hana að fá leiðsögn og stuðning um hvernig hún ætti að bregðast við í óvæntum aðstæðum. Göngutúrarnir urðu lengri og prófuðum við okkur áfram með því að fara í matvöruverslanir og á kaffihús. Að mínu mati er þetta enn eitt dæmið um þá mikilvægu og árangursríku þjónustu sem hægt er að veita í nærumhverfi. Ekki þarf að fjölyrða um þá forvarnarvinnu sem átti sér stað.

Þjónusta í nærumhverfi

Tilgangur greinarinnar er annars vegar að kynna starf iðjuþjálfna í Meðferðarteymi barna og hins vegar að kynna mikilvægi þess starfs sem unnið er með börnum og fjölskyldum þeirra á Heilsugæslustöðinni í Grafarvogi. Þetta þróunarverkefni hefur tvímælalaust

sannað gildi sitt og sýnt fram á mikilvægi þess að heilsugæslustöðvar veiti slíka þjónustu. Ég er ekki í nokkrum vafa um forvarnargildi verkefnisins hvað varðar heilsu íbúa í Grafarvogi. Ég er þess jafnframt fullviss að teymið hefur haft áhrif á innlagnir mæðra sem glíma við fæðingarpunglyndi á geðdeildir, innlagnir barna á BUGL, líðan nemenda í skólum, einelti og almenna heilsu og öryggi íbúa. Viðbrögð skjólstaðinga sem og fjölgun verkefna segir okkur að við erum á réttri leið. Frásagnir heimilislækna af fjölskyldum sem leita sjaldnar til þeirra vegna líkamlegra vandkvæða eftir að hafa þegið þjónustu frá teyminu segir allt sem segja þarf. Í könnun sem Elsa Inga Konráðsdóttir nemandi í félagsráðgjöf gerði árið 2007 kom jákvætt viðhorf samstarfsaðila fram. En rétt var við starfsmenn í nokkrum leik- og grunnskólum í Grafarvogi og einn starfsmann á Þjónustumiðstöðinni Miðgarði.

Stofnuð hafa verið teymi með svipaðar áherslur í starfi og Meðferðarteymi barna. Þar ber fyrst að nefna „Nýja barnið“ og fjölskylduráðgjöf sem starfrækt hefur verið á Heilsugæslunni á Akureyri í 20 ár. „Nýja barnið“ hefur eignast fleiri börn og á Heilsugæslustöðinni í Garðabæ er einnig unnið eftir þeirri hugmyndafræði. Forvarnar- og meðferðarteymi Heilbrigðisstofnunar Suðurnesja og sveitarfélaga á Suðurnesjum var stofnað í lok árs 2005, en þar er lögð áhersla á tengslamyndum og að efla fjölskylduheilbrigði. Jafn-

framt hefur vísir að svipuðu teymisstarfi verið sett á fót í Fjarðabyggð. Árið 2007 voru fimm sálfræðingar ráðnir á sex heilsugæslustöðvar á höfuðborgarsvæðinu. Um leið og ég fagna þessari viðbót í þjónustu heilsugæslunnar ítreka ég mikilvægi þess að starfa í þverfaglegu teymi í nærumhverfi og er ráðning eins faghóps einungis áfangi í leið að bættri þjónustu. Það er mín ósk að slík þjónusta geti staðið öllum til boða.

Dæmisögur í greininni eru birtar með leyfi þeirra sem um er skrifað.

Heimildalisti

- Heilbrigðis- og tryggingamálaráðuneytið. (2005). Geðraskanir ungra barna. Meðferðarteymi komið upp við Heilsugæslustöðina í Grafarvogi. (Fréttatilkynning nr. 1/2005). Reykjavík: Höfundur.
- Heilbrigðis- og tryggingamálaráðuneytið. (2006). Aðgerðir og áætlun heilbrigðis- og tryggingamálaráðherra á sviði heilbrigðisþjónustu við börn og unglinga með hegðunar- og geðraskanir. Reykjavík: Höfundur.
- Elsa Inga Konráðsdóttir. (2007). Meðferðarteymi barna við Heilsugæsluna í Grafarvogi. Óbirt ritgerð: Háskóli Íslands, Félagsvísindadeild.
- Eygló Ingadóttir. (2002). Andleg vanlíðan eftir barnsburð. Hefur stuðningsmeðferð hjúkrunarfræðinga áhrif? Lokaritgerð til meistaraáráðu: Háskóli Íslands, Hjúkrunarfræðideild.
- Iðjuþjálfafélag Íslands (2006). Iðjuþjálfafélag Íslands. Sótt 20. ágúst 2008 af <http://www.sigl.is/idju/newpage.php?page=link5&idsublink=56>.
- Rannsóknarmiðstöð Íslands (2007). Fæðingarpunglyndi og kvíðaraskanir á meðgöngu. Rannís blaðið, 4, 12.

Janus endurhæfing ehf.
 Vörðuskóli við Egilsgötu
 101 Reykjavík
 Sími 514-9175
 www.janus.is